

Radikal

Zana TBMM'ye türbanla mı girecek?

Politika / 01/06/2011

Diyarbakır bağımsız millet vekili adayı Leyla Zana, katıldığı bir televizyon programında, 'Acaba bu sefer türban mı takıp gitsem' diyerek mecliste insani hakların gaspından vazgeçilmesi gerektiğine dikkat çekti. IMC Televizyonu'nda Ertuğrul Mavioğlu'nun yönettiği Gündem Müzakere programına katılan Zana, 6 Kasım 1991'de seçildiği TBMM'deki yemin töreni sırasında taktığı sarı, kırmızı, yeşil renkli bandananın bir Kürt annesi tarafından kendisine hediye edildiğini açıkladı. Zana, 12 Haziran seçimlerinden yeniden parlamentoya girmesi durumunda bu kez bandana değil ama türban takabileceğini söyledi. Türkçe değil, Kürtçe düşündüğünü söyleyen Zana'ya göre, Kürtler hükümete ortak olmakla yetinmek istemiyor.

Zana, "Biz hükümete ortak olmak istemiyoruz, az gelir. Devlete ortak olmak istiyoruz" dedi. Zana, IMC Televizyonunu da çok önemseydiğini belirtti ve "Umarım barışın sesi olur" diye konuştu. IMC Haber Koordinatörü Ertuğrul Mavioğlu'nun yönettiği Gündem Müzakere Özel programına katılan Diyarbakır Bağımsız Milletvekili Adayı Leyla Zana, gazeteciler Derya Sakak, Oral Çalışlar, Nuray Mert, Celal Başlangıç ve Mahmut Övür'ün sorularını yanıtladı. Son günlerde kendisi hakkında medyada çıkan eleştirileri de yanıtlayan Leyla Zana, "Hiçbir zaman kavgacı olmadım. Köyde yaşarken kız kaçırılırdı, ölüm olurdu, tarafları ben barıştırdım" dedi. İki saat on beş dakika süren programda Zana, 1991'de milletvekilliği teklifi geldiğinde ilk tepkisinin ne olduğunu, Kürt sorununun çözümü için olmazsa olmazlarını, Kürt kadınının mücadelede neden en ön saflarda durduğunu anlattı.

HİÇ KAVGACI OLMADIM

Hiçbir zaman kavgacı olmadım. Kız kaçırma olayları olurdu. Gelirlerdi benden katkı isterlerdi. Derlerdi ki, bizi barıştırsın. Adama öldürülürdü, aynı şekilde. Benim genlerimde kavga ve provokatif bir yapı hiç olmadı. İnsan olmanın gereği neyse biz onu kendimize kimlik edindik.

TEKLİF GELDİ REDDETTİM

Bana vekillik teklif edildiğinde çok karşı çıktım. 'Ailesel durumdan ötürü teklif ediyorsanız ben yokum,

başkaları yapsın' dedim. 'Bir kadın olması gerekiyorsa, üniversite bitirmiş çok önemli kadınlar var, kalksın onlar yapsın.' O süreçte çocuklarımla birlikte kalkıp Almanya'ya gittim. Bölgenin zorlamasıyla geri döndüm. Son gün başvurduğum.

KÜRT ANNESİNİN EŞARBI

Cumhuriyetin ilk meclisi açıldığında, Kürtlere milli giysilerinizle gelin denilmişti. Seçim çalışmaları sırasında bir gelin gördüm, öptüm. Damadı sordum. Annesi boynuma sarıldı ve ağlayarak 'gitti' dedi. Ben acaba gerillaya mı katıldı diye tereddüt ettim. Madem dağa çıkacaktı neden evlenmiş. 'Hayır gözaltında' dediler. Neden gözaltında diye sordum. Araca sarı kırmızı, yeşil eşarplar bağlandığı için gözaltına almışlar. Anne sarı kırmızı yeşil eşarplardan bir örgü yaptı. 'Bana söz vereceksin' dedi. 'Madem Meclis o renkleri yasakladı, sen bu renklerle haykıracaksın.' Ben de 'hayatıma mal olsa bile o renkleri üzerimde taşıyacağım ve bu sözü çiğnetmeyeceğim' dedim. Seçim boyunca o renkleri üzerimde taşıdım. Meclis alanına kadar da getirdim.

SAVCI DÖVMEK İSTEDİ

1994'te gözaltına alındığımda beni sorgulayan savcı kalkıp dövme istedi. Şöyle bir soru sormuştu. "Peki bu ülkede Kürtlerin hakları verilirse diğer halklar ne olacak. Onlar da mı isteyecek." Bu soruya 'evet' demiştim. 'Herkes kendi kimliğine, kendi kültürüne sahip olabilmeli.' Bunu deyince, savcı yerinden kalkıp beni dövme istedi. İkinci savcı onu tuttu.

SUSURLUK DEĞİŞTİRDİ

Kürtler eski Kürtler değil, Türkiye eski Türkiye değil, dünya da değişti. Asimilasyonun artık hayat bulma şansı yok. Eğitim dışında. Sistemin gücü Kürtleri geriye götürmeye yetmez. Devlet de değişti. Ben devletin değişimini 1996'larda gördüm. Susurluk olayı ile birlikte ilk defa Türkiye toplumu sistemi sorguladı. Sistemin sorgulanması ufak tefek değişimleri de getirdi. Devlet vatandaş tarafından kutsanmıştı. Vatandaş devlete tabi olmalı, biat etmeli, kayıtsız şartsız iradesini devlete teslim etmeli diye düşünülürdü. Tanrı kul ilişkisinin ötesinde, devlet vatandaş ilişkisi söz konusuydu.

KADIN DAHA ÖZGÜR ÇÜNKÜ

Toplumun en özgür kesimi Kürt kadınıdır diyebilirim. Çünkü resmi ideolojinin etkisi altında değil. Statüko ile tanışmamış. Askerlik yapmamış, okula gitmemiş. Kendi doğal hayatı içinde. Bu siyasal bilinçle birleştiğinde, sosyal bir devrim çıkıyor ortaya. Feodalitenin insandan saymadığı bir zihinsel ortamdan, Kürt kadını gündemi belirleyen bir konuma geldi. Zihinsel devrim bölgede yaşandı. Ama bizde de feodal zihniyet hala geçerli. Son yıllarda bu da değişti. BDP'de eş başkanlık sistemi var. Ama yasal statüye baktığında kadın hala yardımcı pozisyonda. Kadınlar güçlü bir mücadele veriyor. Değişecek. Adaletin olmadığı yerde barış olmaz. İnsanlar adil olmak zorunda, erkek ya da kadın. Haklar alınıyor, verilmiyor. Sistem de feodalitenin bitmesini istemiyor.

TUĞLUK'A YENGE HANIM

Zihniyet çelişkisi bizde de halen devam ediyor. Kadın olsun, erkek yardımcısı olsun. Eş başkanlık alman modeli. Ülkemizde de pek gerçekçi değil. Hayatta pek karşılığı yok. Bölgede ne demek eş genel başkan sorusuyla karşılanıyor. Eş denilince bizim toplumda farklı algılanıyor. Pek çok yerde Ahmet (Türk) beye Aysel Tuğluk'tan söz edilirken, 'yenge hanım' deniliyor.

ÇOK ULUSLU TÜRKİYE

Bütün etnik gruplar, Cumhuriyet'in kendisini gizleme gereği duyan kesimleri neden kendilerini ifade etmesinler. Ermeni, Çerkez, Laz, Yahudi, Kürtler, Aleviler, sosyalistler bile kendilerini gizlediler.

GÜNEY AFRİKA ÇÖZDÜ

Dağdakileri ne yapacaksınız. Alıp toplumun içinde çürütecek misiniz? Sosyal güvenceleri ne olacak. Güney

Afrika bu işi çözmüş. Alıp asayişe yedirmiş. Bunun dünyada örnekleri çok. Hiçbir sorunu çözmeden gelsinler. Sanki insanlar tatil yapmaya gitmişler. Bolu dağına kayak yapmaya gitmişler. Kimlik kavgası veriyorlar. Toplumsal bir barış beklentisi var. Elbirliği ile konuşarak, tartışarak. Belki toplumla kısmen paylaşarak. Öcalan'la görüşmeler var. hangi düzeyde olduğunu kimse bilmiyor. Gerçekten müzakere var mı? Bunu kimse bilmiyor.

ANAYASA İÇİN İKİ İHTİMAL

Anayasa ya evrensel boyutta olacak, Hiçbir etnik vurgu yapılmayacak. Kendi kimliğinde yaşamak, yerelde kendisini yönetmesine izin verecek. Ya da bütün etnik kimliklere vurgu yapacak. Çok uluslu bir devlet. Diğeri de tek devlet. Ama bu tartışılmalı.

HÜKÜMETE DEĞİL DEVLET ORTAK

Bir basın mensubu hükümete ortak olur musunuz diye sordu. 'Hayır' dedim. Hükümete ortak olmak az gelir. Biz devlete ortak olmak istiyoruz. Şu anda özerklik projesini Kürtlerin bir kısmında kabul görmüş. Bunu da statik biçimde tartışmıyoruz. İllaki bu olacak diye de yaklaşmıyoruz. Yeter ki karşı taraftan bir irade görelim. Ne var ne yok onu görmemiz gerekiyor.

DEVLET VATANDAŞIN OLACAK

Devlet Kürtleri istemiyor gibi bir pozisyonda. Devlet mi bölmek istiyor emin değilim. İstemeyen kim, ya da birlikte yaşama iradesini ortaya koyan kim. Özcesi, bu devlet ya vatandaşın devleti olacak, ya da o vatandaş devleti kendi devleti haline dönüştürecek.

MECLİSE TÜRBAANLA GİDEBİLİRİM

Acaba bu sefer de türbanı mı takıp gitsem. Ecelime mi susadım, hayır. Bu başbakan çok umut verdi ama üniversiteden pek çok genç kızın hayatını kararttı. Eğitim alıyorlar. Beynini değiştiremediğin insanın örtüsünü değiştirmişsin ne olur. Biz her şeyi total aldığımız için bir türlü değiştiremiyoruz. Kürtlerde de Türkler de de ara formül yok. Bırakın eğitimi bitirsin, ondan sonra tartışılsın. Öyle bir şey yapsam ama bana kalmaz. Birileri bu görevi yerine getirmeli. Bir hakkın gaspı varsa o hak verilmeli. O parlamento tek tipliği öngörmüş. Herkes koyu renkli elbiseyle gelmeli, başı açık gelmeli. O parlamento insani gasplardan vazgeçmeli. Yemin metni de birkaç dilde edilmeli. Etnik kimlikten sıyrılmalı. Başbakan istese bunu rahatlıkla yapabilir.